

**OBČINSKI PROSTORSKI NAČRT OBČINE PIRAN
– STRATEŠKI DEL / dopolnjeni osnutek**

3. PRILOGE

**1. IZVLEČEK IZ HIERARHIČNO VIŠJEGA
PROSTORSKEGA AKTA
(SPRS, Ur. l. RS, št. 76/04)**

1 IZVLEČEK STRATEGIJE PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE (SPRS, UR. L. RS, ŠT. 76/04)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SPRS) je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru. Osnovni namen SPRS je določiti strateške dolgoročne usmeritve prostorskega razvoja Slovenije kot odgovor na najpomembnejše sodobne izzive v svetu in v Evropi, tako da se zagotavlja trajnostni prostorski razvoj. Pri tem morajo biti upoštevani javni interes, sektorski cilji in interesi na vseh področjih, ki imajo prostorske učinke.

SPRS podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države in postavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru. Določa zasnovo urejanja prostora, njegovo rabo in varstvo. Prostorska strategija izhaja iz upoštevanja družbenih, gospodarskih in okoljskih dejavnikov prostorskega razvoja. V skladu z načelom vzdržnega prostorskega razvoja, ki je njeno temeljno načelo, prostorska strategija uveljavlja smotrno rabo prostora ter varnost življenja in dobrin. Poudarja prizadevanja za ohranitev prepoznavnosti prostora in krepitev identitete Slovenije ter njenih lokalnih oziroma regionalnih identitet, kar v razmerah evropske konkurence ponuja primerjalne prednosti.

SPRS skladno s cilji prostorskega razvoja Slovenije opredeljuje zasnovo bodočega prostorskega razvoja in prioritete ter usmeritve za njegovo doseganje. Prioritete v zasnovi so:

- enakovredna vključenost Slovenije v evropski prostor,
- policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj,
- vitalna in urejena mesta, usklajen razvoj širših mestnih območij,
- povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture,
- vitalnost in privlačnost podeželja,
- krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine ter

prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi.

SPRS strategija določa usmeritve za razvoj posameznih prostorskih sistemov na regionalni in lokalni ravni ter določa ukrepe za njeno izvajanje v obliki različnih programov, nalog in aktivnosti nosilcev urejanja prostora, način zagotavljanja skladnosti razvojnih dokumentov in način spremljanja izvajanja prostorske strategije.

SPRS se v svojih določbah nanaša tudi na območje Občine Piran in sicer konkretno predvsem v poglavjih razvoja poselitve, razvoja GJI in razvoja krajine.

2 PROSTORSKI RAZVOJ V OBMOČJIH S POSEBNIMI POTENCIALI IN PROBLEMI

Prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi se spodbuja s krepitvijo urbanih naselij, smotrnim razmeščanjem javnih storitev, zagotavljanjem potrebnih zemljišč ter z učinkovitim infrastrukturnim opremljanjem teh območij. Na obalnem območju, hribovitih in gorskih območjih ter na območjih z naravnimi in kulturnimi kakovostmi se zagotavlja prostorske možnosti za razvoj tistih dejavnosti, ki lahko izkoristijo prostorske potenciale, ki tvorijo regionalne posebnosti teh območij. Na ogroženih območjih se prostorski razvoj prilagaja ogroženosti zaradi potencialnih naravnih in drugih nesreč, na vododeficitarnih pa omejenosti vodnih virov.

Obalni prostor združuje območja kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine v povezavi s somestjem Kopra, Izole, Pirana in Portoroža. Obalna in mejna lega določata usmerjenost v nadaljnji razvoj turizma, transporta, industrije, kmetijstva in ribolova. Zagotavlja se celovito prostorsko zasnovo Obale, kjer bodo usklajeni interesi razvojnih dejavnosti s prostorskimi možnostmi in varstvenimi zahtevami. Hkrati se vzpostavi pogoje za razvoj kvalitetne turistične ponudbe in zagotovi trajni javni dostop do obale in kopališč.

Slovenija ima, kljub razvejani hidrogrfski mreži celinskih voda, območja, ki so izrazito vododeficitarna. Vododeficitarna območja obsegajo predvsem južno Slovenijo, slovenski dinarski svet, Obalo, Slovenske gorice in Goričko, kjer standard vodooskrbe ni na ustrezni ravni. Prebivalcem teh območij se zagotovi sistem trajne in kvalitetne vodooskrbe in odvajanja odpadnih voda. Vododeficitarnost je omejitev tudi za razvoj dejavnosti, ki potrebujejo in odvajajo velike količine vode, zato se morebitno umeščanje takih dejavnosti v vododeficitarna območja predhodno vsestransko preuči z okoljskih, prostorskih, tehnoloških in ekonomskih vidikov. Pri načrtovanju vodooskrbe na kraških območjih se istočasno rešuje tudi problem odvajanja odpadnih voda skladno z ranljivostjo tal, voda in podtalja.

3 RAZVOJ POSELITVE

Razvoj poselitve zajema (1) skrb za zagotavljanje primernih bivališč, (2) predvidevanja v razvoju naselbinskega omrežja, (3) razmestitev dejavnosti v omrežju naselij, prebivalcev, stanovanj, delovnih mest ter (4) instrumente za urejanje naselij s poglobitnimi usmeritvami za razvoj, sanacijo in varovanje naselij. z razvojem poselitve se vzpostavljajo prostorski pogoji za gospodarski in socialni razvoj na celotnem ozemlju Slovenije, ob hkratnem varovanju naravnega in bivalnega okolja z omejevanjem negativnih posledic gospodarskih in družbenih razmer. izhaja iz značilnosti grajenega okolja in naravnih danosti ter upošteva razvojne procese v prostoru, ki so odvisni od gospodarskih, družbenih, tehnoloških in kulturnih sprememb na lokalni, regionalni, nacionalni in/ali svetovni ravni, ter dolgoročne prostorske cilje, ki so usklajeni z gospodarskimi, socialnimi, kulturnimi in okoljskimi vidiki ter usmeritvami.

Urejanje mest in drugih naselij se nanaša na vzpostavljanje funkcionalnega, ekološko neoporečnega in estetskega bivalnega prostora. Funkcionalnost vključuje ureditve, ki omogočajo gospodarski in socialni razvoj, primerno gostoto zazidanosti, opremljenost s centralnimi dejavnostmi ter infrastrukturno opremljenost in ureditve, ki omogočajo zadovoljevanje temeljnih človekovih potreb. Ekološka neoporečnost naselja vključuje opremljenost s tehnično infrastrukturo (elektrika, promet, ogrevanje, vodooskrba, kanalizacija), zavarovanost pred hrupom, onesnaženim zrakom, vodami in plazovi, urejeno zbiranje in odstranjevanje odpadkov ter nekonfliktno in polifunkcionalno rabo površin. Estetsko bivalno okolje pomeni ureditve po meri človeka, preglednost in obvladljivost, upoštevanje topografije, lokalnega stavbarstva in funkcije naselja.

Prednost pred širjenjem naselij na nova območja ima razvoj naselja "navznoter" oziroma zapolnjevanje in zgoščanje, kar pomeni intenzivnejšo rabo ekstenzivno izrabljenih ali praznih zemljišč, izkoriščanje notranjih rezerv mest in ustrezne zgostitve prebivalcev v območjih z vozlišči prometnih sistemov in postajališči potniškega prometa. Ekstenzivno izrabljene so tiste površine, kjer je raba prostora neracionalna in jo je z isto namembnostjo možno intenzivirati. Notranji razvoj naj bi imel prednost pred širjenjem naselij na nova območja. Na tak način se zmanjšuje pritisk na nova zemljišča na obrobjih mest ter posredno vpliva na obnovo gradbenega fonda v mestnih središčih, povečujejo se možnosti sanacije obstoječih komunalnih in drugih infrastrukturnih sistemov ter se razvijajo racionalnejše rešitve. Zemljišča, ki so v prostorskih planih občin namenjena gradnji, v večini primerov zadoščajo potrebam razvoja določenega naselja (izjeme so večja mesta), kljub temu pa se vedno znova pojavljajo zahteve po širitvi naselij. Gradbene parcele obstajajo, vendar niso razpoložljive. Vzrok za to je zadrževanje zemljišč brez izvajanja gradnje, čakanje na povečanje cen in s tem večji dobiček ob prodaji. Pri uveljavljanju novih davčnih instrumentov zemljiške politike bo zato v primeru ekstenzivno izrabljenih gradbenih parcel nujna uveljavitev višjih davčnih stopenj oziroma nadomestil za uporabo stavbnega zemljišča.

Z notranjim razvojem naselij se ohranjajo in krepijo obstoječe ravni storitev, skrbi za izboljšanje zdravstvenih in varnostnih pogojev ter usklajenost bivalnih funkcij z ekonomskimi in socialnimi dejavnostmi. Notranji razvoj naselij se razvija z varovanjem robov in pospeševanjem presnavljanja in zgoščevanja obstoječe mestne strukture in z vzpostavljanjem večpolne zgradbe manjših samooskrbnih in socialno povezanih enot v velikosti mešanih stavbnih blokov ali četrti kot mest v malem. V takšnih območjih se zagotovi gostoto prebivalcev, ki bo omogočala racionalno rabo zemljišč, pri tem pa se pazi, da bodo gostote ob ustrezni arhitekturni zasnovi zagotavljale kvalitetno bivalno in delovno okolje. S sanacijo, prenovo, izgrajevanjem, zapolnjevanjem, zgoščevanjem zazidave na robu mesta in prestrukturiranjem obstoječih urbanih struktur in degradiranih delov mest se nadomestijo potrebe po širjenju na nove površine v okolici mest in drugih naselij. S tem se zmanjša pritisk na nove površine ter vzpodbuja obnavljanje gradbenega fonda v mestnih središčih.

Za ustrezen razvoj mest in drugih naselij se bo povečala ponudba zazidalnih površin v urbanih aglomeracijah, in to načrtovano, preudarno ter usklajeno s ponudbo teh površin v drugih naseljih v regiji. Urbane površine Ljubljane, Maribora in Kopra morajo zagotavljati konkurenčnost in kompetitivnost teh mest v mreži evropskih mest. V strategiji prostorskega razvoja občine se opredelijo tista naselja, ki bodo s širitvijo naselja in v odvisnosti od okoljske nosilnosti in ranljivosti prostora zagotavljala zadostne površine za stanovanja, delovna mesta in družbeno javno infrastrukturo tako za sedanje kot tudi za bodoče prebivalstvo pripadajočega naselja in gravitacijskega območja. Poselitvena območja se načrtujejo za dolgoročno obdobje, zato morajo bilance rabe tal, kapacitete stavbnih zemljišč, komunalne, energetske, zaposlitvene, prometne in druge bilance ter projekcije zadoščati in biti usklajene za potrebe načrtovanega obdobja.

3.1 GRADNJA ZUNAJ POSELITVENIH OBMOČIJ

V Sloveniji je poleg razpršene poselitve, ki je avtohtoni poselitveni vzorec, močno prisotna razpršena gradnja, ki je obravnavana kot negativen pojav. Razpršena gradnja je pojav, ki se ga ne da sanirati v celoti in povsod, da bi se zmanjšali družbeni stroški in povečalo varstvo okolja, pa se lahko pojav v nekaterih območjih sanira oziroma se lahko omilijo njegovi negativni vplivi. Razpršena gradnja je sporna predvsem zaradi nizke gostote poselitve, zlasti še na obrobju mest in v obmestnih naseljih. Razpršena gradnja naselij ne omogoča racionalne komunalne opreme niti racionalne rabe energije, saj so sistemi prenosa preveč razvejani, zapleteni in energijsko potratni. Zaradi neustreznih rešitev odvajanja odplak se prekomerno onesnažuje podtalnica in s tem pitna voda.

3.1.1 SANACIJA RAZPRŠENE GRADNJE

Sanacija razpršene gradnje je potrebna tudi s stališča varovanja kulturne krajine in urbanističnih vrednot. Zaradi zagotavljanja varstva okolja je pomembno zgoščevanje poselitve ter dograjevanje in obnavljanje javne infrastrukture. Sanacija razpršene gradnje bo mogoča z zaokroževanjem in zapolnjevanjem stavbnih zemljišč obstoječe razpršene gradnje na območjih z možno navezavo na javni potniški promet in dostopnostjo do komunalne in družbene infrastrukture, znotraj katerih bi bilo mogoče zgostiti poselitev ter dograditi in obnoviti javno infrastrukturo. Izboljšave bodo zajele tudi obstoječe objekte.

3.1.2 PODEŽELSKA NASELJA

Za urejanje naselij na podeželju je smiselno upoštevati usmeritve za urejanje in razvoj mest in drugih naselij, pri tem pa se upoštevajo velikost, namembnost, funkcija in potrebe določenega naselja. Na podeželskih območjih se vzpostavljajo pogoji, da se ohranijo prebivalstvo in kmetijska funkcija prostora, hkrati pa je omogočen tudi razvoj neagrarnih dejavnosti, ki dopolnjujejo primarno proizvodnjo. Pri razmestitvi javnih funkcij na podeželju se upošteva primerna dostopnost do centralnih krajev iz širšega gravitacijskega zaledja. Stanovanjska gradnja, delovna mesta in javne funkcije se usmerjajo v centralna naselja, ki naj postanejo razvojna, zaposlitvena in oskrbna središča. Obseg in vrsta funkcij naj bo v razmerju s številom prebivalstva v naselju in v gravitacijskem območju. Prenova in sanacija agrarnih naselij se usmerja tudi v modernizacijo kmetij, okoljsko sanacijo, olepšavo naselij in ustvarjanje pogojev za razvoj malega gospodarstva.

V redko poseljenih območjih in območjih avtohtone poselitve se ustvarjajo pogoji za ohranitev poselitve, kjer ta predstavlja sestavino in dejavnika za ohranjanje kulturne krajine, zlasti z vzpodbujanjem kmetijstva, turizma in drugih oblik dela na domu, s spreminjanjem funkcije starih zgradb v počitniške hiše ipd. Primarno je treba varovati naravno pokrajino in kmetijsko dejavnost, gradbeno dejavnost pa usmerjati v prenovo in nadomeščanje dotrajanih objektov ter gradnjo objektov, ki so povezani z varovanjem narave in vzdrževanjem kmetijske proizvodnje ter gozdarstva.

3.1.3 TURISTIČNA NASELJA

Turistični razvoj je pomembna usmeritev naselij, ker ima večstransko ugoden učinek. Urbani turizem je zlasti perspektiven za velika mesta, za mesta in druga naselja z velikim bogastvom kulturne dediščine ali s posebnimi naravnimi pogoji (zdravilnimi vrelci, obalo, bližino visokogorja), za središča in izhodišča turističnih regij. Turistične dejavnosti v naselju prispevajo k prenovi in revitalizaciji starih jeder in k razvoju kulturnih, trgovskih, gostinskih, obrtnih, sejemskih, prostočasnih, prometnih, telekomunikacijskih, zdravstvenih, finančnih in drugih poslovnih dejavnosti, pospešujejo izgradnjo prenočitvenih zmogljivosti, urejanje peš con, parkov, športnih terenov, zabavišč, kar vse služi tudi domačemu (mestnemu) prebivalstvu in mu s tem nudi nova delovna mesta in dohodek. Turistična naselja ne smejo biti monofunkcionalna. Turizem je pomemben tudi na vasi v obliki kmečkega turizma, obiska krajinsko, zgodovinsko ali etnografsko zanimivih krajev in prispeva k dodatni zaposlitvi.

3.1.4 OBMOČJA POČITNIŠKIH HIŠ

Počitniške hiše so namenjene občasnemu ali prostočasnemu bivanju posameznikov in njihovih družin. Območja počitniških hiš se načrtuje v ambientalno privlačnih naravnih okoljih kot strnjena, racionalno parcelirana območja, ki so skladna z regionalno in lokalno arhitekturno, naselbinsko in krajinsko tipiko ter z varstvenimi usmeritvami. Podpirajo naj razvoj v odročnih, hribovitih območjih, zlasti razvoj turizma ter drugih prostočasnih dejavnosti. Po svoji pojavnih oblikah, načinu izgradnje,

komunalni opremljenosti in bivanjski kakovosti se lahko razlikujejo od drugih oblik stanovanj, zaradi česar ne morejo prevzeti funkcije stalnega bivališča.

Na območjih kvalitetne stavbne dediščine in/ali kulturne krajine, ki jim grozi odmiranje in propad, je možno spremeniti namembnost območij in objektov v območja počitniških hiš. Spremembo namembnosti teh območij in objektov se načrtuje skladno s strokovnimi usmeritvami pristojnih državnih organov in na podlagi celovitega razvoja širšega območja, turizma in drugih prostočasnih dejavnosti ter ohranjanja stavbne dediščine.

3.2 JAVNE POVRŠINE V NASELJU

Zelene površine so pomembna sestavina urejenega naselja; prispevajo h kvaliteti bivalnega okolja, omogočajo zadovoljevanje socialnih funkcij v odprtem prostoru naselja, primerno vključene v urbanistično zasnovo naselja pa prispevajo k strukturi in oblikovni podobi naselja. Povezovanje javnih zelenih in odprtih površin v naselju z naravnim zaledjem v celovit zeleni sistem je v kontekstu dolgoročnega načrtovanja prostorskega razvoja naselij ključni in nujni pogoj za učinkovito urejanje in razvoj javnih površin naselja.

Pri načrtovanju in razvoju naselij se prednostno upoštevata grajeno javno dobro, zlasti prometne površine, trgi, ploščadi, sprehajališča, tržnice ipd., ter naravno javno dobro kot sestavina naselij, zlasti parki, vodna in obvodna zemljišča, gozdovi in posamezna drevesa ter razne oblike biotopov. Javne površine so javna dobrina za zadovoljevanje javnih potreb, za katero skrbi država ali lokalna skupnost, kadar le- teh ni mogoče zagotavljati na trgu.

4 RAZVOJ GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE

Infrastrukturni sistemi omogočajo povezanost in oskrbo urbanih in podeželskih območij ter omogočajo povezanost infrastrukturnih omrežij z evropskimi infrastrukturnimi sistemi. Infrastrukturne sisteme se načrtuje tako, da prispevajo k razvoju policentričnega omrežja mest in drugih naselij, h kvalitetnemu razvoju in privlačnosti mest ter drugih naselij, k skladnemu razvoju območij s skupnimi prostorsko razvojnimi značilnostmi ter k medsebojnemu dopolnjevanju funkcij podeželskih in urbanih območij.

Z usklajenim razvojem prometne, energetske, telekomunikacijske in komunalne infrastrukture se zagotavlja gospodarske možnosti in privlačno bivalno okolje. Razvoj gospodarske javne infrastrukture se praviloma usmerja v skupne koridorje, ob upoštevanju omejitev, ki izhajajo iz zahtev za ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot, iz zahtev za varstvo naravnih virov ter varstvo kulturne dediščine.

4.1 RAZVOJ PROMETNE INFRASTRUKTURE

Prometni sistem je sklop usklajenih prometnih dejavnosti na funkcionalno povezanem infrastrukturnem omrežju vseh vrst in oblik prometa.

Z razvojem prometne infrastrukture se podpira razvoj policentričnega omrežja mest in drugih naselij, skladen razvoj območij s skupnimi prostorsko razvojnimi značilnostmi, medsebojno dopolnjevanje funkcij podeželskih in urbanih območij ter njihovo povezanost z evropskimi prometnimi sistemi in urbanim omrežjem.

Z optimalnim izkoriščanjem vseh elementov prometnega sistema se razvija uravnotežene in enakomerno obremenjene prometne podsisteme. Pri tem se spodbuja gospodarsko, socialno, okoljsko in prostorsko najbolj smotrne in učinkovite oblike in poteke prometa.

Z razvojem prometnih omrežij se omogoča izkoriščanje potencialov prostora za poselitev, infrastrukturo, proizvodne in oskrbne dejavnosti, rekreacijo in turizem ter funkcionalno zaokrožanje naselij in območij drugih dejavnosti. Razvoj prometnih omrežij se načrtuje usklajeno z razvojem poselitve in drugih infrastrukturnih sistemov. Ob tem se zagotavlja kvalitetne bivalne in delovne pogoje, zmanjšuje negativne vplive na naravno in bivalno okolje, ohranja kulturno dediščino in varuje naravne vire, biotsko raznovrstnost ter naravne vrednote.

Mednarodni mejni prehodi se določajo praviloma na daljinskih cestah mednarodnega pomena, povezovalnih cestah in cestah nacionalnega pomena, meddržavni mejni prehodi pa praviloma na regionalnem prometnem omrežju. Mejni prehodi za blagovni promet se vzpostavijo na mejnih prehodih, ki so na najpomembnejših smereh blagovnih tokov, pod pogojem, da je njihova lokacija sprejemljiva s funkcionalno urbanističnih, prometnih, okoljevarstvenih in finančnih vidikov. Odstopanje od teh usmeritev in pogojev je dopustno, če je utemeljeno s prometnimi ali turističnimi tokovi, specifičnim obsegom in vrsto prometa, širšimi javnimi interesi, pomembnostjo čezmejnega regionalnega sodelovanja ali iz naravovarstvenih razlogov, upoštevajoč mednarodni položaj Slovenije.

4.1.1 CESTNO OMREŽJE

Osnovno državno cestno omrežje tvori omrežje daljinskih cestnih povezav mednarodnega pomena, omrežje cestnih povezav čezmejnega pomena in omrežje cestnih povezav nacionalnega pomena. Cestno omrežje med seboj prometno povezuje slovenska središča mednarodnega pomena, slovenska središča nacionalnega pomena in regionalna središča ter jih povezuje z mednarodnim evropskim in čezmejnem prostorom.

Omrežje daljinskih cestnih povezav mednarodnega pomena se navezuje na omrežje daljinskih cestnih povezav enakega pomena sosednjih držav in poteka v smeri Beljaka preko Jesenic do Ljubljane in naprej proti Zagrebu (X. koridor), od Kopra prek Ljubljane in Maribora do Lendave in naprej proti Budimpešti (V. koridor), z odcepom od Divače proti Trstu, od Gradca do Maribora, Ptuja in naprej proti Zagrebu, z odcepom od Lendave proti Zalalovem ter odcepom od Postojne/Divače preko Ilirske Bistrice naprej proti Reki (Jadransko-Jonska pobuda). Z vključitvijo Republike Slovenije v Evropsko unijo postane omrežje daljinskih cestnih povezav mednarodnega pomena del vseevropskega cestnega omrežja (TEN, V. in X. panevropski prometni koridor in Jadransko-Jonska pobuda).

Na omrežje daljinskih cestnih povezav mednarodnega pomena se navezujejo cestne povezave čezmejnega pomena v smereh od Razdrtega preko Nove Gorice in naprej proti Vidmu, iz smeri Trsta preko Škofij do Kopra in preko Dragonje naprej proti Bujam, od Celja preko Velenja in Slovenj Gradca naprej proti Velikovcu in od Celja preko Novega mesta ter Metlike proti Karlovcu, od Maribora do Dravograda, od Slovenske Bistrice do Hajdine in naprej preko Ptuja in Ormoža proti Varaždinu, od Vidma preko Tolmina in Škofje Loke naprej do Domžal ter od Želina preko Idrije do Logatca z navezavo na omrežje mednarodnih daljinskih cestnih povezav ter od Ljubljane do Kočevja in naprej proti Delnicam.

Ljubljana, Maribor in somestje Koper – Izola – Piran se navezujejo na omrežje daljinskih cestnih povezav mednarodnega pomena z ustreznimi navezovalnimi cestami.

Notranji obodni cestni prometni obroč zagotavlja povezanost regionalnih in medobčinskih središč (Idrija, Cerklje, Škofja Loka, Kranj, somestje Kamnik – Domžale, somestje Trbovlje – Hrastnik – Zagorje ob Savi, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Cerklje, Postojna, Logatec, Idrija), s katerim se

zagotavlja povezanost posameznih regij mimo Ljubljane in s tem izboljšuje možnosti za njihov prostorski razvoj.

Obmejni obodni cestni prometni obroč omogoča dostopnost slabše razvitih predelov ob meji in omogoča povezovanje obmejnih območij z osrednjim območjem države.

Na osnovno državno cestno omrežje se navezuje cestne povezave regionalnega pomena, s katerimi se prometno povezuje medobčinska in pomembnejša lokalna središča ter za državo pomembna turistična in obmejna območja.

Naselja v občini se z naselji v sosednjih občinah ali z naselji in deli naselij v sami občini povezuje s cestnimi povezavami lokalnega pomena.

4.1.2 PRISTANIŠČA

Del koprskega pristanišča, ki je funkcionalno navezan na mesto se nameni za ureditev domačega in mednarodnega pomorskega potniškega prometa in ureditev potniškega terminala. Za spodbujanje javnega pomorskega potniškega prometa pa se v Izoli, Piranu in Portorožu razvija in posodablja sedanja pristanišča.

V smislu razvoja okolju prijaznega in donosnega navtičnega turističnega gospodarstva se omogoča razvoj marin in turističnih pristanišč na obstoječih lokacijah, izjemoma pa kot možna oblika sanacije že degradiranih območij. Na primernih rekah, jezerih in umetnih jezerih se omogoča razvoj turističnega čolnarjenja s potrebno infrastrukturo.

4.1.3 LETALIŠČA IN HELIPORTI

Omrežje letališč in heliportov tvorijo javna letališča in heliporti za mednarodni in domači zračni promet. Omrežje se v prostoru dosega z njihovo enakomerno postavitvijo tako, da je zagotovljena optimalna prostorska pokritost.

Zasnova mednarodnih letališč/heliportov za potrebe mednarodnega zračnega prometa na nacionalni ravni ohranja in razvija dosedanja tri javna letališča/heliporte za mednarodni zračni promet.

Za potrebe domačega zračnega prometa se na nacionalni ravni z navezavo na središča nacionalnega in središča regionalnega pomena razvija javna letališča/heliporte za domači zračni promet ter se pri tem upošteva tudi potrebe reševalnih služb. Ob središčih nacionalnega pomena in na območjih v neposrednem zaledju velikih slovenskih mest in velikih mest v zamejstvu se dopušča možnost razvoja javnega letališča/ heliporta za mednarodni promet nižje kategorije, v kolikor so za to zagotovljene prostorske možnosti in izpolnjene zahteve mednarodnega zračnega prometa. Obstoječim letališčem se še naprej ohranja njihova funkcija.

Pri umeščanju letališč, letališke infrastrukture ter heliportov v prostor se upošteva lokacije obstoječih letališč, možnosti za zagotavljanje navezanosti na posamezna središča z javnim potniškim prometom, prostorske možnosti in omejitve, ki izhajajo iz značilnosti poselitvenega razvoja in zagotavljanja kvalitetnega bivalnega okolja ter evropski zračni navigacijski načrt. Letališča in heliporte se načrtuje tako, da je zagotovljena varnost ljudi in materialnih dobrin.

5 RAZVOJ KRAJINE

V primerjavi z drugimi državami Evrope je Slovenija ohranila visoko stopnjo naravne ohranjenosti in krajinske pestrosti. Naravno najbolj ohranjeno je visokogorje ter

hribovita območja v alpskem in predalpskem svetu, visoke kraške planote z večjimi sklenjenimi gozdovi in deloma območja večjih vodnih sistemov, predvsem reke Mure. To so hkrati območja pomembnih vodonosnikov, največje biotske raznovrstnosti in ekološke izravnave. V evropskem prostoru je tako velikih, relativno sklenjenih in pretežno naravnih območij malo, zato je njihova ohranitev mednarodnega pomena. Preko meja sosednjih držav se povezujejo s podobnimi območji, kar omogoča vzpostavljanje ekoloških koridorjev ter pretok snovi in živih bitij. Ta območja postajajo vse bolj privlačna za bivanje in rekreacijo, zato pritisk, zlasti na vodni in obvodni prostor ter gorska območja, vedno bolj narašča.

Človekovo poseganje v krajino narašča zaradi vedno večjih razvojnih potreb. Ker razvoj v prostoru ni uravnotežen in ker niti ne poteka tako, se v nekaterih krajinskih območjih zmanjšuje intenzivnost rabe, v drugih pa se pretirano povečuje. Gradnja prometnic in druge infrastrukture, bivališč, delovnih in proizvodnih prostorov, odpiranje površinskih kopov, odlagališč odpadnih snovi in podobni posegi pogosto vodijo v spreminjanje in drobitev naravnih območij, kar zmanjšuje povezanost naravnih ekosistemov. Opraviti imamo tudi s spreminjanjem razmerij v ekonomskih in družbenih odnosih v ruralnem prostoru. Ta razmerja nimajo samo posledic v rabi zemljišč, temveč v vseh vidikih fizičnega prostora. Vplivajo na poseljenost in tudi na vse, kar človekova prisotnost v prostoru vrednostno pomeni: na zgodovinske, kulturne, doživljajske in pomensko simbolne sestavine krajine. Posreden ali neposreden vpliv na krajino imajo tudi različni procesi, ki so značilni za sodobno družbo. To so npr. procesi premeščanja prebivalstva iz mest na podeželje. V novejšem času je zaznati tudi obratne procese, vendar se v nekatera območja praznjenja prebivalstvo ne vrača. Zato pa se povečuje pritisk na druga podeželska območja, predvsem tista v bližini večjih središč.

Razvoj krajine obravnava slovenski krajinski prostor v luči predstave o tem, kaj želimo v prostoru v prihodnje doseči. Razvoj krajine poudarja celostno integracijo varovanja vrednot in razvoja dejavnosti v krajini, določa usmeritve za urejanje odprtega prostora in za usklajevanje posameznih sektorskih strategij, kar je bistvenega pomena za ohranjanje narave, varstvo okolja in naravnih virov, za ohranjanje krajinske identitete v okviru Slovenije ter izboljšanje kvalitete življenja.

Krajina se ne ustvarja na novo, temveč se z umeščanjem novih ali posodabljanjem obstoječih dejavnosti preurejajo in obnavljajo prostorska razmerja v njej, lahko pa se jih tudi ohranja. Pri tem se upoštevajo obstoječe naravne in kulturne značilnosti v krajini. Pri načrtovanju prostorskega razvoja krajine se stremi k doseganju njenega optimalnega razvoja, ki ga opredeljujeta: funkcionalen, ekološko in oblikovno uravnotežen sistem prostorskih struktur ter zdravo, varno in prijetno bivalno okolje. Tak razvoj v največji možni meri ohranja naravno zgradbo krajine in omogoča odvijanje naravnih procesov ter ustvarja in ohranja nacionalno in lokalno prepoznavnost ter simbolne prvine v prostoru.

Glede na obstoječe značilnosti in želen prostorski razvoj se bo krajina razvijala v treh smereh: kot pretežno naravna, kot pretežno kulturna in kot pretežno urbana in kmetijsko intenzivna krajina.

Za pretežno naravno ohranjeno krajino je značilna ohranjenost njene naravne zgradbe in možnost za neoviran potek naravnih procesov. To pomeni, da stopnjo naravne ohranjenosti krajine opredeljuje izključenost neposrednega človekovega delovanja v prostoru. Naravno ohranjena krajina se razvija na odmaknjenih predelih in v višje ležečih območjih, kjer so bivalni in delovni pogoji oteženi, naravni procesi pa intenzivni, zato je človekov razvoj omejen. Poselitev na teh območjih je redka in se ohranja tam, kjer to ni v koliziji s pojavom nevarnih naravnih procesov ali pa tam, kjer je to pomembno iz narodnoobrambnih vidikov države.

Največji del Slovenije označuje kulturna krajina, ki preko predalpskih in kraških območij, za katera je značilen preplet gozdov s pretežno travnatim svetom in drobno poselitvijo, prehaja do kmetijsko bolj intenzivnega vinorodnega gričevja, poljedelskih ravnin in intenzivneje urbaniziranih krajin ob večjih središčih. Prevladujoča značilnost slovenskih kulturnih krajin je velika reliefna raznolikost,

mozaična krajinska slika, tradicionalne oblike poselitve ter preplet kmetijskih zemljišč in gozda, ki z razporeditvijo in obliko v veliki meri sledi naravni zgradbi prostora. V povezavi s stavbno, naselbinsko in krajinsko dediščino ustvarja kulturno prepoznavnost Slovenije.

Za urbano in kmetijsko intenzivno krajino je značilen preplet urbane rabe prostora in sklenjenih območij kmetijstva. To so večinoma ravninski predeli Slovenije, kjer so večja poselitvena središča ter hkrati tudi območja kmetijskih zemljišč z visokim in dobrim pridelovalnim potencialom, na katerih je možnost za razvoj kmetijske dejavnosti velika. Pritisk urbane rabe na ta zemljišča je zato lahko v nasprotju s težnjo po ohranitvi območij z visokim pridelovalnim potencialom tal za kmetijstvo. Ta tip krajine je zato zelo podvržen spremembam, ki pa morajo temeljiti na tehtanju razvojnih možnosti in ranljivosti prostora in krajine. V teh območjih je zato treba možnosti za razvoj poselitve iskati tudi na območju gozdov, kolikor to ni v nasprotju z ohranjanjem ekoloških funkcij gozda. S preudarnim umeščanjem urbanih dejavnosti je treba posebno pozornost nameniti tudi krajinski sliki, v kateri se zagotavlja skladna prostorska razmerja med naravnimi in grajenimi prvimi ter oblikovno usklajen prehod iz urbane v kulturno krajino.

Cilji prostorskega razvoja krajine, katerim sledimo z usmeritvami v tem poglavju, so:

- izkoristiti in vzdrževati potencial za sedanje in prihodnje dejavnosti v krajini;
- ohraniti naravne prvine krajinske zgradbe in spontanosti naravnih procesov;
- ohraniti prepoznavnost kulturnih kakovosti na različnih ravneh: nacionalni, regionalni, lokalni in evropski;

zagotoviti varno, privlačno in prijetno bivalno okolje.

5.1 PREPOZNAVNOST SLOVENIJE Z VIDIKA KULTURNEGA IN SIMBOLNEGA POMENA KRAJINE

Kulturna in simbolna prepoznavnost Slovenije v prostorski strategiji se obravnava na dva načina, in sicer kot splošna prepoznavnost krajinskih območij na ravni celotne Slovenije in kot prepoznavnost krajinskih območij, ki so nacionalno pomembna.

Na državni ravni pomembna krajinska območja tvorijo območja, ki vključujejo prepoznavne in reprezentativne dele slovenske krajine z dobro ohranjenimi krajinskimi sestavinami, zlasti pa so to območja izjemnih krajin z redkimi ali enkratnimi vzorci krajinske zgradbe in prostorsko poudarjena kulturna dediščina z visoko pričevalno oziroma spomeniško vrednostjo, pogosto v kombinaciji z izjemnimi oblikami naravnih prvin oziroma naravnimi vrednotami.

Nacionalno pomembna krajinska območja se določijo na osnovi meril: številčnost in kvaliteta stavbne dediščine, prisotnost kulturne krajine, prezentirana kulturna dediščina in muzejska mreža, medsebojna povezanost kulturne dediščine in teritorialna zaključenost etnografskega prostora, ohranjenost prostora in prostorska identiteta, simbolni pomen naravnih prvin, visoka doživljajska vrednost in reprezentativnost območja na ravni Slovenije.

Krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi, ki so pomembna na nacionalni ravni, so: Bohinj, Fužinarsko-Studorske planine, Bled, Lipica, Škocjanske jame, del Brkinov in Matarskega podolja, Cerkljsko polje, Planinsko polje, grad Snežnik, Loški Potok, Ljubljansko barje, del Osrednjih Slovenskih Goric, Bitnje, Brdo pri Kranju; del Bržanije in Movraške doline; območje Ruta, Granta, Stržišča in Kala; Srednji vrh nad Gozdom Martuljkom, dolina Kolpe pod Starim trgom, območje Strmice – Predjame, Strojna, Kapelske gorice, območje Gore, območje Negove in Treh Kraljev; Polhov Gradec in Črni Vrh, Radensko polje, Prem in Suhorje, grad Borl, Jezersko, dolina Soteske, Starih Žag, območje Fale, del Goričkega, Gorjancev, Podgorja, območje Idrije, Jeruzalemske gorice, Kras, Lipniška dolina, Mirenska dolina, Otočec, območje Kozjanskega, Obsotelja, Bizeljskega, Ribniško Pohorje, območje Rogatca in Donačke gore, območje Strunjana, Šavrini, območje

Šentjanža nad Dravčami, območje Smlednika in Šmarne gore, Trenta, območje vasi pod Čavnom, Velika Planina, Vipavska Brda, Paški Kozjak, širše območje Volčjega Potoka, Zgornja Mežiška dolina, Zgornja Selška dolina, območje Žičke kartuzije, Zadrecka dolina, območje Dolskega in Krumperka, južno Pohorje, Košenjak, Zgornja Savinjska dolina, del Belokranjskega ravnika, spodnji del Goriških Brd, del Haloz.

Ohranjanje in razvoj krajinskih območij s prepoznavnimi značilnostmi, ki so pomembna na nacionalni ravni, se prvenstveno zagotavlja z ustreznim načrtovanjem in programiranjem. Krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi, ki so pomembna na nacionalni ravni, se lahko tudi zavaruje, če se s tem zagotovi dodatne možnosti za njihovo uspešnejše upravljanje.

V postopkih prostorskega načrtovanja se krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi obravnava kot zaokrožena krajinska območja in v njih zagotavlja tak prostorski razvoj, ki ohranja njihovo celovito prepoznavnost.

Poseben kulturni in simbolni pomen ima Slovensko morje oziroma slovenski akvatorij, kjer se zagotavlja prostorski razvoj, s katerim se ohranjajo njegov kulturni in simbolni pomen ter biotska raznovrstnost.

5.1.1 PREPOZNAVNOST KRAJINSKIH OBMOČIJ, KI SO NACIONALNO POMEMBNA

Prostorska strategija posebej opredeljuje krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi, pomembna na državni ravni. Kot taka obravnavamo območja s tistimi stvaritvami človeka v prostoru, ki jim pripisujemo posebno vrednost zaradi njihove podobe ali pomenov, ki jih te nosijo s sabo, ali zaradi njihovega posebnega značaja. To so predvsem območja, ki so zaradi visoke pričevalne vrednosti, razvojne kontinuitete, prepleta kulturnih pojavov in sožitja z naravnimi danostmi (kulturna dediščina, izjemne naravne prvine ter izjemne krajine z redkimi ali enkratnimi krajinskimi vzorci) nosilci prostorske identitete in simbolne vloge v družbeni zavesti. Ta območja so nacionalno pomembna. Zaradi visokega kulturnega, simbolnega in doživljajskega pomena je treba tem krajinskim območjem zagotoviti prostorski razvoj, ki bo ohranjal njihovo celovito prepoznavnost.

V nasprotju z ostalimi dejavnostmi, ki neposredno vplivajo na krajinsko zgradbo, je varstvo območij, prepoznavnih z vidika kulturnega in simbolnega pomena, specifična razvojna priložnost. Oblikovanje razvojnih programov na osnovi varstvenih vsebin je izziv prihodnjega prostorskega razvoja in priložnost za uresničevanje načel vzdržnega prostorskega razvoja. Za uresničevanje zahtev varstva in razvoja nacionalno prepoznavnih krajinskih območij je treba v sodelovanju z varstvenimi službami uveljaviti ustrezne mehanizme in postopke, predvsem na ravni prostorskega načrtovanja, razvoja gospodarstva ter financiranja in nadziranega izvajanja posegov v prostor. Na eni strani je treba preprečevati posege, ki bi utegnili spremeniti značilno krajinsko sliko in zgradbo izjemnih krajin ter drugače negativno vplivati na njihovo prepoznavnost. Na drugi strani pa prisotnost teh sestavin povečuje atraktivnost prostora, kar je razvojni potencial za kmetijstvo, turizem, prostočasne dejavnosti pa tudi za poselitev. Pri tem je raba prostora sicer pogosto bistven pogoj za vzdrževanje stanja in ohranitev dediščinskih vrednosti, zlasti kulturne krajine, pri čemer ni nujno ohranjanje zastarelih tehnologij in tradicionalnih načinov pridelovanja, pač pa so sprejemljive tudi sodobnejše, alternativne oblike kmetijske pridelave, ki se lahko prilagajajo varstvenim zahtevam.

5.1.2 OBMOČJA IZJEMNIH KRAJIN

Izjemne krajine, imenovane tudi krajine posebnih vrednosti, so bile strokovno prepoznane kot največ vredne krajine v slovenskem prostoru. Po dosedanjih opredelitvah največ vrednih krajinskih območij (Usmeritve za urejanje izjemnih krajin, 1998) se med izjemne krajine uvršča 89 krajin, ki kažejo krajinsko pestrost pa tudi visoko stopnjo ohranjenosti.

5.1.3 RABA VODA

Vodni in obvodni prostor je treba povsod in v čim večji meri ohranjati v naravnem stanju. To še posebej velja za naravno ohranjena območja, območja največ vrednih vodotokov in drugih vodnih pojavov (presihajoča jezera, podzemne vode ter mokrišča) ter območja izjemnih krajin. Človekove dejavnosti je treba povsod tam, kjer je to mogoče, usmerjati zunaj poplavnih območij, erozijsko najaktivnejših območij, območij delovanja snežnih in zemeljskih plazov ter vplivnega območja vodnih in obvodnih ekosistemov. Kjer je to mogoče, pa je treba vodni in obvodni prostor nameniti za ustrezno rekreacijsko rabo.

Obalni del Slovenskega primorja je preobremenjen z različnimi dejavnostmi. Zaradi zanimivega in edinstvenega krajinskega prizorišča, ki ga predstavlja morje, je to območje privlačno za turizem in rekreacijo, pa tudi za poselitev. Težnja po razbremenjevanju obalnega območja za potrebe turizma in rekreacije narekuje večjo izrabo celinskih voda. Vodne in obvodne površine so med najprivlačnejšimi območji za pasivno rekreacijo, na primer opazovanje vode, posedanje, sprehodi ob vodi in za nekatere športnorekreativne dejavnosti, kot so kajakaštvo, kanuistika, rafting, jadrnanje in deskanje, plavanje, drsanje, vodno smučanje. Predstavljajo pa lahko tudi hrbtenico za zasnovo sistema zelenih športnorekreativnih površin v naravnem in urbanem okolju.

Za rekreacijo se skladno z navedenimi omejitvami namenjajo Soča, zgornji del Save, Krka, Kolpa, Ljubljanka, druge manjše reke ter Bohinjsko, Blejsko, Cerknjsko jezero in jezera, nastala z zaježitvami.

5.1.4 TURISTIČNI RAZVOJ IN PROSTOČASNE DEJAVNOSTI

Cilj prostorske zasnove je doseči uravnotežen razvoj pristočasnih dejavnosti in turizma na celotnem območju države, ki temelji na racionalni rabi prostora, vključevanju kulturnih in krajinskih posebnosti ter varstvu okolja. Namen zasnove je približati možnosti za pristočasne dejavnosti prebivalcem in razbremeniti že uveljavljena turistična območja z oblikovanjem novih, prepoznavnih območij, vezanih na poselitveno omrežje. S tem želimo doseči višjo kvaliteto bivanja, večje in kvalitetnejše možnosti za rekreacijo in sprostitev ter uživanje naravnih in kulturnih danosti prostora za prebivalce in tuje obiskovalce. Območja so v prostorski zasnovi opredeljena na podlagi zgoraj navedenih ciljev in ob upoštevanju temeljnih usmeritev slovenskega turizma. Zasnova kaže na to, da je lahko celoten teritorij države potencialno primeren za razvoj pristočasnih dejavnosti. Turistično-rekreacijska infrastruktura, naravne in kulturne danosti ter poselitvena jedra omogočajo vzpostavitev razvojnih jeder, ki so lahko podlaga za povezovanje v funkcionalne regije. Zasnova z vidika razvoja pristočasnih dejavnosti in turizma vključuje v prostorsko zasnovo države 21 jedrnih območij kot ogrodje za razvoj dejavnosti, ki se dopolnjuje z omrežjem posebnih lokacij in z zalednimi območji. Ta razvojna jedra se oblikujejo glede na poselitvena jedra in njihova bližnja zaledna območja, turistične kraje, območja obstoječe turistične infrastrukture, območja pomembnih naravnih vrednot, kulturna središča (kulturnozgodovinski spomeniki in območja, kulturne dejavnosti). Jedra območja niso prednostno namenjena razvoju pristočasnih dejavnosti, ampak so tista, v katerih se koncentrira infrastruktura in uporabniki. Oblikovana so z namenom, da prevzamejo svojo vlogo v razvoju turističnih dejavnosti.

Na Obali se razvoj turističnih dejavnosti usmerja v večanje kvalitete in rabo sodobnih tehnologij, s katerimi se zmanjšuje raba naravnih virov in prispeva k zmanjševanju obremenitev okolja in prostora. Spodbuja se razvoj kopaljskih mest na Obali, ki vključujejo zagotavljanje sodobnih in privlačnih kopaljskih zmogljivosti, javnega in drugega potniškega pomorskega prometa ter zagotavljanje nastanitvenih zmogljivosti ter drugih programov v povezavi s Slovensko Istro in Krasom. Pri načrtovanju novih območij za turizem se najprej preveri možnosti uporabe degradiranih ali opuščenih območij.

Posebno pozornost namenjamo tudi prostorskemu razvoju pristočasnih dejavnosti, ki so namenjene predvsem prebivalstvu Slovenije za rekreacijske aktivnosti in oddih. Prostočasne

dejavnosti se razvija v okviru jedrnih območij, ki obsegajo večje naselbinske zgojitve, povezano z njihovim zaledjem. V jedrna območja se zaradi racionalnosti in dostopnosti umešča rekreacijsko infrastrukturo, v zaledja pa se umešča prostočasne dejavnosti, ki ne zahtevajo posebne rekreacijske infrastrukture in programsko dopolnjujejo jedrna območja.

Na Obali in v Julijskih Alpah, predvsem v dolinah Save Bohinjke, Save Dolinke in Soče se turistične in prostočasne dejavnosti kvalitativno programsko prestrukturira in prostorsko uravnoteži. Na drugih jedrnih območjih, na Krasu s Podgrajskim podoljem, na Ljubljanskem, Novogoriškem, Kranjskem, Krško–Brežiškem, Novomeškem, Celjskem, Mariborskem, Murskosoboškem, Zasavskem, Cerkljanskem, Notranjskem, Koroškem, Sotelskem območju, v Zgornji Savinjski dolini, v Beli krajini s spodnjo dolino Kolpe in v Goteniški dolini z gornjo dolino Kolpe se medsebojno povezuje posamične obstoječe ali nove programe in se izogiba pretiranim koncentracijam programov in infrastrukture v prostoru.